

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

ЗАПОВЕД

№ РД09-253 / 22.03. 2023 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ:

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия код **212010 „Музикант-инструменталист“** със специалности: 2120101 „Пиано“, 2120102 „Цигулка“, 2120103 „Виола“, 2120104 „Виолончело“, 2120105 „Контрабас“, 2120106 „Флейта“, 2120107 „Обой“, 2120108 „Кларинет“, 2120109 „Фагот“, 2120110 „Валдхорна“, 2120111 „Тромпет“, 2120112 „Цугтромбон“, 2120113 „Туба“, 2120114 „Саксофон“, 2120115 „Ударни инструменти“, 2120116 „Арфа“, 2120117 „Класическа китара“, 2120118 „Акордеон“ и по професия код **212030 „Музикант – вокалист“** със специалности: 2120301 „Класическо пеене“, 2120303 „Поп и джаз пеене“ от професионално направление код 212 „Музикални и сценични изкуства“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на директорите на училищата по изкуствата за сведение и изпълнение.

Контрол по изпълнението на Заповедта възлагам на Марина Василева – заместник-министър на културата.

22.3.2023 г.

X Найден Тодоров

Найден Тодоров

Министър на културата

Signed by: Nayden Vladislavov Todarov

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление:	212	Музикални и сценични изкуства
Професия:	212010	Музикант – инструменталист
Специалности:	2120101	Пиано
	2120102	Цигулка
	2120103	Виола
	2120104	Виолончело
	2120105	Контрабас
	2120106	Флейта
	2120107	Обой
	2120108	Кларинет
	2120109	Фагот
	2120110	Валдхорна
	2120111	Тромпет
	2120112	Цугтромбон
	2120113	Туба
	2120114	Саксофон
	2120115	Ударни инструменти
	2120116	Арфа
	2120117	Класическа китара
	2120118	Акордеон
Професия:	212030	Музикант – вокалист
Специалности:	2120301	Класическо пеене
	2120303	Поп и джаз пеене

Утвърдена със Заповед № *РД 09-153/22.05.2023* г.

София, 2023 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на задължителен държавен изпит по теория и практика на професията за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професия код **212010 „Музикант-инструменталист“** със специалност: 2120101 „Пиано“, 2120102 „Цигулка“, 2120103 „Виола“, 2120104 „Виолончело“, 2120105 „Контрабас“, 2120106 „Флейта“, 2120107 „Обой“, 2120108 „Кларинет“, 2120109 „Фагот“, 2120110 „Валдхорна“, 2120111 „Тромпет“, 2120112 „Цугтромбон“, 2120113 „Туба“, 2120114 „Саксофон“, 2120115 „Ударни инструменти“, 2120116 „Арфа“, 2120117 „Класическа китара“, 2120118 „Акордеон“ и по професия код **212030 „Музикант – вокалист“** със специалности: 2120301 „Класическо песне“, 2120303 „Поп и джаз песне“ от професионално направление код 212 от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл.6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване на трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Задължителният държавен изпит за придобиване на професионална квалификация се провежда в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр.18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр.101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За част по теория на професията:**
 - А. Формат и учебно съдържание
 - Б. Критерии за оценяване

- 2. За част по практика на професията:**
 - А. Изисквания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - Б. Критерии за оценяване.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Задължителният държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се провежда в две части:

- а) част по теория на професията;**
- б) част по практика на професията.**

2. Задължителният държавен изпит в частта му по **теория на професията** се провежда във формата на писмен тест, съставен от три модула.

3. Времетраенето на изпита в частта му по теория на професията е до 4 (четири) астрономически часа, разпределени както следва: първи модул – 40 минути, втори модул – 80 минути, трети модул – 120 минути.

4. Тестовият комплект за писмен тест се съставя в училището от база данни с въпроси и по тема, изтеглена в Министерството на образованието и науката на основание на чл. 3, ал. 2 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

5. Учениците се явяват на част по теория на професията с химикал със син цвят, молив и гума в съответствие с чл. 5, ал.1 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

6. Задължителният държавният изпит по **част практика на професията** се състои в индивидуално изпълнение на музикална програма, съставена в съответствие с образователните изисквания и учебните програми за професия музикант-инструменталист и професия музикант-вокалист по съответните специалности, по график на училището.

7. Дейностите и задълженията на комисиите за подготовка, организиране и провеждане на изпитите и на директора са разписани в чл. 4 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

8. Съставът на комисиите за подготовка и оценяване на изпита в частта му по теория на професията и за провеждане и оценяване на изпита в частта му по практика на професията, се определя в съответствие с чл. 35, ал. 1 - 3 от ЗПОО.

9. Оценяването на писмените работи от изпита в частта му по теория на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 14 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

10. Оценяването на индивидуалните изпълнения на музикални програми от изпита в частта му по практика на професията се извършва от комисията в съответствие с чл. 15 от НАРЕДБА № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, обн. ДВ, бр. 18 от 28.02.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 3.12.2021 г., изм. и доп. ДВ, бр.102 от 23.12.2022 г.

11. Оценките поставени от изпитните комисии за част по теория на професията и за част по практика на професията са окончателни и не подлежат на промяна.

12. В определеното в графика време и място за провеждане на задължителния държавния изпит - част по теория и част по практика на професията, учениците се явяват с документ за самоличност.

IV. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Оценкаването на резултатите от държавния изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация се извършва в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията и специалността – максимално 100 точки.

2. Всеки изпит се счита за успешно положен при успешното полагане на двете му части – част по теория на професията и част по практика на професията. Всяка част от изпита е успешно положена при постигане на 50 на сто от максималния брой точки.

3. Окончателната оценка се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява по формула: окончателната оценка в брой точки е равна на 0,5 x получения брой точки от част по теория на професията + 0,5 x получения брой точки от част по практика на професията.

4. Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

5. Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

V. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ПИСМЕНИЯ ИЗПИТ ПО ЧАСТ ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Учебното съдържание за писмения тест по теория на професията включва въпроси от следните теоретични дисциплини:

- Теория на музикалните елементи (ТМЕ);
- Хармония;
- Музикални форми;
- История на музиката.

Писменият тест е съставен от три модула:

А. Първи модул - включва 30 въпроса със затворен отговор от учебното съдържание по дисциплините:

- теория на музикалните елементи (ТМЕ) – 10 въпроса;
- хармония – 7 въпроса;
- музикални форми – 6 въпроса;
- история на музиката – 7 въпроса.

Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от първия модул на теста е **30 точки**.

Първите четири въпроса по ТМЕ са слухови задачи за определяне на:

1. ладове;
2. интервали;
3. метроритъм;
4. акорди.

Слуховите задачи са нотирани. Всяка слухова задача се извършва на живо (на пиано) по два пъти от преподавател в началото на първия модул.

Слуховата задача, която съдържа разпознаването на ладове прозвучава като възходящ и низходящ звукоред, а не като мелодия.

Б. Втори модул – състои се от две части:

1. Първа част – включва **комплексна слухова задача** с едновременно наблюдение и анализ на нотен текст от музикалната литература (в клавирна фактура), съобразен с учебното съдържание по дисциплините: теория на музикалните елементи, хармония, музикални форми и история на музиката.

Теория на музикалните елементи и хармония участват с **по 3 въпроса**, музикални форми и история на музиката участват с **по 2 въпроса**, като всеки верен отговор носи максимален брой до **2 точки**. Максималният брой точки за комплексната слухова задача е **20 точки**.

Музикалните примери от комплексната слухова задача са записани в аудио формат *.mp3 и задължително се прослушват два пъти в началото на първата част на втори модул.

2. Втора част – включва **3 въпроса с отворен отговор (практически задачи)**, съобразени с учебното съдържание по дисциплините: теория на музикалните елементи, хармония и музикални форми.

Всяка дисциплина участва с **по един въпрос (задача)**, като верните отговори по теория на музикалните елементи носят **8 точки**; по хармония - **8 точки**; по музикални форми - **4 точки**. Максималният брой точки за въпросите с отворен отговор (практическите задачи) е **20 точки**.

Максималният брой точки от двете части на втория модул на теста е **40 точки**.

В. Трети модул – развиване на въпрос с разширен отговор

Представява писмено развиване на един въпрос от предварително обявени 10 изпитни въпроса от учебното съдържание по история на музиката. Писмената работа е в обем до **четири страници**. Максималният брой точки от третия модул на теста е **30 точки**. Оценяването на работите се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел V на програмата „Учебно съдържание на писмения изпит по част теория на професията и критерии за оценяване“, съобразно учебното съдържание към съответния въпрос.

• **Учебно съдържание по „Теория на музикалните елементи“:**

Теоретични знания, практически и слухови задачи, които включват определяне, построяване и отгатване на:

1. Октавови групи; основни и производни степени, хроматични знаци; нотни ключове - виолинов сол ключ, басов фа ключ, алтов до ключ и теноров до ключ; транспониране чрез смяна на ключа.
2. Прости и сложни метруми. Размери: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 9/8, 12/8; 3/2, alla breve; 5/8 (5/16), 7/8 (7/16), 8/8 (8/16), 9/8 (9/16), 11/8 (11/16). Променливи размери. Основно и особено деление на двуделните и триделните нотни стойности. Видове синкопи.
3. Мажорни и минорни тоналности до седем знака включително. Видове тоналности. Разновидности на мажорния и минорния лад: натурален, хармоничен, мелодичен и бихармоничен вид. Пентатоника. Старинни ладове.
4. Прости диатонични и хроматични интервали – мелодични и хармонични. Видове движения при двуглас. Валдхорнов ред при интервалите.
5. Видове квинтакорди и техните обръщения. Доминантов септакорд и обръщенията му.
6. Обозначения на италиански език на видовете темпа и отклонения. Динамика и динамични знаци. Украшения. Основни знаци за съкращения в нотописа.

• **Учебно съдържание по „Хармония“:**

Теоретични знания и практически задачи, които включват:

1. Четиригласен строеж и свързване на акордите. Главни и второстепенни тризвучия. Четиризвучия на II, V и VII степени. Разрешения на доминантовото четиризвучие.
2. Ладово-хармонични функции на акордите. Класическа функционална логика.
3. Диатонична секвенция.
4. Каденци – видове според акордов състав, хармоническо и мелодическо положение и метричен момент.
5. Неакордови (чужди) тонове. Характерни акорди под влияние на старите и едноименните тоналности.
6. Отклонение от тоналността и диатонична модулация.

Дейностите, свързани с практическите задачи, включват:

1. Хармонизиране на четиритактово построение при зададени мелодия в сопран или цифрован бас с диатонични тризвучия и четиризвучията на II, V и VII степени (без чужди тонове) в тоналности до 3 знака включително и размер 3/4 или 4/4.
2. Хармоничен анализ, основан на учебното съдържание.

• **Учебно съдържание по „Музикални форми“.**

Теоретични въпроси и практически задачи по темите:

1. Музикална форма и жанр.
2. Музикално-изразни средства.
3. Музикална тема. Определяне на границата и структурата на музикалната тема.
4. Основни формообразуващи принципи и части на формата.

5. Период. Части на периода. Видове.
6. Прости форми. Видове, буквени схеми.
7. Вариационна форма.
8. Сложни форми: сложна триделна форма, рондо, сонатна форма. Особени случаи на сонатната форма.

• **Учебно съдържание по „История на музиката“:**

Първи модул:

Учебното съдържание към Първия модул от теста включва теоретични знания за творчеството на българските композитори от Първо и Второ поколение – Е. Манолов, П. Пипков, Н. Атанасов, Д. Христов, Маестро Г. Атанасов, П. Стайнов, П. Владигеров, В. Стоянов, М. Големинов, Л. Пипков, Ф. Кутев, П. Хаджиев.

Втори модул:

Учебното съдържание към Комплексна слухова задача от Втория модул на теста включва теоретични знания за творчеството и епохата, в която живеят и творят композиторите: Й. С. Бах, Фр. Хендел, Й. Хайдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Фр. Шуберт, Ф. Менделсон, Р. Шуман, Й. Брамс, Ф. Шопен, Ф. Лист, П. И. Чайковски.

Трети модул:

Въпроси за разширен писмен отговор по „История на музиката“:

Въпрос № 1. Й. С. Бах – “Добре темперирано пиано” или Бранденбургски концерти.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, стилкови особености на Барока в музиката. – 4 т.
- Периоди в творческия път на Бах. – 2 т.
- Основни жанрови сфери и произведения на Бах. – 7 т.
- Характеристика на цикъла прелюдия и фуга или на жанра концертто гросо – 2 т.
- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, структурни особености, тематизъм, музикален език и черти на стила) – 7 т.

Въпрос № 2. В. А. Моцарт – Симфония № 41 “Юпитер” или “Вълшебната флейта”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници. Изброяване на нови явления в музиката (Виенски класицизъм, сонатно-симфоничен цикъл и жанровете му проявления, комична опера). – 4 т.
- Основни жанрове и произведения в творчеството на Моцарт. – 7 т.
- Характеристика на симфонии № 39, 40, 41 като обобщение на Моцартовия симфонизъм или посочване на основните аспекти в оперната реформа на композитора. – 4 т.
- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, описание на структурата, особености в драматургичното изграждане). Характер на тематизма в Симфония № 41 или проявления на оперната реформа на Моцарт във „Вълшебната флейта“. – 7 т.

Въпрос № 3. Лудвиг ван Бетовен – Симфония № 9 или “Апасионата”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници. Изброяване на нови явления в музиката (Виенски класицизъм, сонатно-симфоничен цикъл и жанровите му проявления, комична опера). – 4 т.

- Основни жанрове и произведения в творчеството на Бетовен. – 7 т.

- Обща характеристика на симфонизма на Бетовен като отражение на революционния дух на епохата, типове симфонии в неговото творчество или описание на ролята на клавирната соната в творчеството му. – 4 т.

- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване, структура). Изпълнителски състав и характер на тематизма в симфония № 9 или характер на тематизма и неговото развитие в “Апасионата”. – 7 т.

Въпрос № 4. Ф. Шуберт – “Хубавата мелничарка” или Симфония № 8 “Недовършена”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, естетиката на романтизма: теми, образи, сюжети, композиционни принципи (програмност, лайттематизъм, монотематизъм, поемност), водещи жанрове в камерната (вокална и инструментална миниатюра) и симфоничната музика (симфония, симфонична поема). – 5 т.

- Основни жанрове и произведения в творчеството на Шуберт. – 7 т.

- Приносът на Шуберт за жанра на соловата песен, вокалния цикъл и симфонията. – 3 т.

- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване; брой и структура на песните, сюжет и драматургия, характеристика на вокалната партия, роля на клавирния съпровод в „Хубавата мелничарка“ или брой части, нова роля на темата на въстъплението, характеристика на основните теми в първата част на симфония № 8, смислови и тонални съотношения между тях и функцията им в драматургията на творбата). – 7 т.

Въпрос № 5. Х. Берлиоз – “Фантастична симфония” или Ф. Лист – “Прелюдии”.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, естетиката на романтизма: теми, образи, сюжети, композиционни принципи (програмност, лайттематизъм, монотематизъм, поемност), водещи жанрове в камерната (вокална и инструментална миниатюра) и симфоничната музика (симфония, симфонична поема). – 5 т.

- Многогранна творческа дейност, основни жанрове и произведения в творчеството на Берлиоз или на Лист. – 7 т.

- Обща характеристика на програмния симфонизъм. – 3 т.

- Представяне на избраното произведение (история и период на създаване, структура – брой части, сюжет и литературна програма). Принцип на лайттематизма и оркестрово майсторство във “Фантастична симфония” от Берлиоз или описание на жанра симфонична поема и принцип на монотематизма в “Прелюдии” от Лист. – 7 т.

Въпрос № 6. Й. Брамс – Симфония № 4 или Дж. Верди – „Травиата“.

- Епоха, в която твори композиторът – исторически граници, нови насоки на развитие в музиката през втората половина на 19 в.. – 4 т.

- Основни жанрове и произведения в творчеството на Брамс или на Верди. – 7 т.
- Характеристика на стила на Брамс като съчетание на класически и романтични черти или творчеството на Верди като продължение на италианските оперни традиции - представители. – 4 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, драматургични и структурни особености, тематизъм, музикален език, черти на стила; литературен първоизточник за сюжета, основни герои и вокални похвати в „Травиата“) – 7 т.

Въпрос № 7. П. И. Чайковски – Симфония № 4 или Мусоргски – „Борис Годунов“.

- Обща характеристика на руската музикална култура през 19. век (идеята за опора върху националните традиции, изброяване на водещи руски композитори от XIX век). – 4 т.

- Основни жанрове и произведения в творчеството на Чайковски или на Мусоргски. – 7 т.

- Обща характеристика на симфонизма на Чайковски – идеята за фатума или новите образни сфери и особености на музикалния език при Мусоргски. – 4 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, драматургични и структурни особености, тематизъм, връзка с фолклора, музикален език, черти на стила; литературен първоизточник за сюжета, основни герои, вокални и оркестрови похвати в „Борис Годунов“) – 7 т.

Въпрос № 8. С. Прокофиев – “Класическа симфония” или К. Дебюси – “Следобедът на един фавн”.

- Обща характеристика на епохата, в която твори композиторът и изброяване на основните направления в музиката през този период. – 4 т.

- Основни жанрове и произведения в творчеството на Прокофиев или на Дебюси. – 7 т.

- Стилкови линии в творчеството на Прокофиев или кратка характеристика на музикалния импресионизъм /теми и образи, мелодия, метро-ритъм, хармония, оркестрация/ - 4 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, брой, структура и подреждане на частите и обща характеристика на тематизма, хармоничния език и оркестровата фактура в “Класическа симфония” от С. Прокофиев или новаторството на Дебюси в областта на хармоничния език, ритъма, метрума, тематизма и оркестрацията в “Следобедът на един фавн”. – 7 т.

Въпрос № 9. П. Владигеров – “Вардар” или П. Стайнов – “Тракия”.

- Обща характеристика на българската музикална култура от периода между двете световни войни - второ поколение композитори, представители и концепцията им за българския национален музикален стил. – 4 т.

- Основни факти от жизнения и творчески път на избрания композитор, жанрове и произведения в неговото творчество. – 7 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, произход на началната тема на рапсодия “Вардар”, брой и описание на дяловете на творбата или

литературна основа и общо описание на структурата на симфоничната поема “Тракия”) – 7 т.

- Връзката с фолклора в избраното произведение и обща характеристика на стила на неговия автор (характер на тематизма, особености на хармоничния език, ритъма, метрума и оркестровото писмо). – 4 т.

Въпрос № 10. М. Големинов – “Нестинарка” или В. Стоянов – “Бай Ганьо”.

- Обща характеристика на българската музикална култура от периода между двете световни войни - второ поколение композитори, представители и концепцията им за българския национален музикален стил. – 4 т.

- Основни факти от жизнения и творчески път на избрания композитор, жанрове и произведения в неговото творчество. – 7 т.

- Представяне на избраната творба (история и период на създаване, описание на сюжета на танцова драма “Нестинарка” - архаиката като значима тема в българската музика, брой и заглавия на частите на симфоничната сюита от танцовата драма или литературна основа, брой, заглавия и описание на частите на симфоничната сюита “Бай Ганьо” – гротеската като нова тема в българската музика). – 7 т.

- Връзката с фолклора в избраното произведение и обща характеристика на стила на неговия автор (характер на тематизма, особености на хармоничния език, ритъма, метрума и оркестровото писмо). – 4 т.

Забележка: Разпределението на точките се отнася за критерия по т. 3.1 „Степен на обхващане на проблематиката“ – 22 т.

Критерии за оценяване на част по теория на професията:

№	Критерии за оценяване на част по теория на професията	Максимален брой точки
1.	Тест – първи модул, тридесет въпроса със затворен отговор	30
2.	Тест – втори модул, комплексна слухова задача и въпроси с отворен отговор (практически задачи)	40
3.	Тест – трети модул, въпрос за писмен отговор	30
3.1	- степен на обхващане на проблематиката – 22 т.	
3.2	- познаване и владене на терминологията – 2 т.	
3.3	- вярност на определенията и примерите – 2 т.	
3.4	- логична структура на изложението – 2 т.	
3.5	- граматически правилен език и стил – 2 т.	
	Общо:	100

Забележка: Неправилният отговор се оценява с 0 точки. При въпросите с отворен отговор, непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор с точност до 0,5, а с точност до 0,25 в случаите на въпрос, който съдържа елементи за оценяване с част от точка.

VI. РЕПЕРТОАРНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

VI.1. Професия „Музикант-инструменталист“

(класически музикални инструменти):

Специалност “Пиано”

1. Й. С. Бах- Прелюд и fuga из “Добре temperирано пиано” първи или втори том.
2. Цяла класическа соната от Й. Хайдн или В.А. Моцарт, или Л.ван Бетовен.
3. Virtuозна пиеса от епохата на Романтизма: Фр. Шопен, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Фр. Шуберт, П.И. Чайковски, Е. Григ, Г. Форе и др.
4. Пиеса от български композитор.

Специалност “Акордеон”

1. Полифонична пиеса
2. Две части от циклично произведение (бърза и бавна)
3. Една част от концерт или концертна пиеса (тема с вариации, рапсодия, фантазия и др./
4. Пиеса от български автор, или в народен дух /български народен танц или песен/

Специалност “Цигулка”

1. Един етюд
2. Моцарт – концерт I или II и III част
3. Бах – бавна и бърза част от Сонати и партити за соло цигулка.
4. Концерт – романтичен или съвременен - I или II и III част
5. Пиеса

Специалност “Виола”

1. Един етюд
2. Бароков или класически концерт - I или II и III част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Бах – бавна и бърза част от сюита
5. Пиеса

Специалност “Виолончело”

1. Един етюд
2. Бах – бавна и бърза част от сюита за соло виолончело
3. Класически концерт с каденца - I част
4. Концерт по избор - I или II и III част с каденца
5. Пиеса или част от соната

Специалност “Контрабас”

1. Един етюд
2. Бах- бавна и бърза част от солова сюита или бърза и бавна част от сюита в стар стил от Х. Фриба
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Арфа”

1. Един етюд
2. Барокова пиеса
3. Концерт по избор – I или II и III част

4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Класическа китара”

1. Един етюд
2. Бах – бавна и бърза част от сюита
3. Соната по избор – I или II и III част
4. Две пиеси с различен характер

Специалност “Флейта”

1. Един етюд
2. Моцарт- концерт – I или II и III част
3. Барокова соната – бърза и бавна част
4. Виртуозна пиеса
5. Българска пиеса

Специалност “Обой”

1. Един етюд
2. Бароков концерт или Й. Хайдн – концерт C dur – първа или втора и трета част
3. Барокова соната - бавна и бърза част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Кларинет”

1. Един етюд
2. Моцарт – концерт, I или II и III част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Фагот”

1. Един етюд
2. Соната - бърза и бавна част
3. Концерт по избор - I или II и III част
4. Пиеса по избор
5. Българска пиеса

Специалност “Тромпет”

1. Два етюда по избор – единия с транспониране
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Валдхорна”

1. Два етюда по избор – единия с транспониране
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Цугтромбон”

1. Два етюда с различен характер
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност “Туба”

1. Два етюда с различен характер
2. Концерт по избор – I или II и III част
3. Две пиеси с различен характер

Специалност „Саксофон”

1. Един етюд
2. Класическа пиеса по избор
3. Концерт по избор – I или II и III част
4. Джаз пиеса по избор

Специалност “Ударни инструменти”

1. Пиеса за малък барабан или комплект барабани
2. Пиеса за тимпани или част от концерт
3. Пиеса за пластинков инструмент с акордова техника
4. Пиеса за инструмент по избор
5. Българска пиеса по избор

Забележка: Репертоарът за всички специалности, с изключение на мембранните инструменти от специалност ударни инструменти /тимпани, малък барабан и комплект барабани/, се изпълнява наизуст.

VI.2. Професия музикант-вокалист (специалност класическо пеене и специалност поп и джаз пеене):

Специалност „Класическо пеене“

1. Класическа ария
2. Романтична ария
3. Романтична песен
4. Българска песен

Специалност „Поп и джаз пеене“

1. Българска поп песен.
2. Българска или чуждестранна поп песен.
3. Един джаз стандарт.
4. Една песен в стил джаз с импровизационен характер.
5. Една ария из мюзикъл.

Забележка: Репертоарът за специалност „Класическо пеене” и за специалност „Поп и джаз пеене” се изпълнява наизуст.

Критерии за оценяване на част по практика на професията:

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
1.	Цялостно представяне на програмата	40
2.	Художествено изграждане на творбите - стил, шрихи, темпо, ритъм, звукоизвличане, техническа прецизност	40
3.	Сценично присъствие	10
4.	Музикална памет	10
	Общо:	100

VII. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Елементарна теория на музиката – П. Хаджиев, изд.Музика, 2004.
2. Обща теория на музиката – К. Константинов, изд. Наука и изкуство 1960.
3. Курс теории музыки – А.Островски, изд.Музыка,1988.
4. Теория на музикалните елементи. Тестове.- Р.Дюлгерова - Пръвчева, НБУ София, 2007.
5. Задачи и упражнения по елементарна теория – П.Минчева, изд. Balkanota, 2010.
6. Хаджиев П.,Учебник по хармония за средните музикални училища,1976.
7. Райчев А.,Хармония, учебник за БДК,1974.
8. Елиезер Б.,Задачи по хармония,1976.
9. Елиезер Б.,Задачи по цифрован бас,1982.
10. Стоянов П., Хармония, 2010.
11. Аврамов Е.,Ръководство по практика на хармоничния анализ, I и II ч.,1975.
12. Белтрандо-Патие, Мари-Клер. История на музиката. Ч. 1. С.,Музика, 1997.
13. Белтрандо-Патие, Мари-Клер. История на музиката. Ч. 2. С.,Музика, 1999.
14. Крачева, Л. Творци и творби. Част първа. С.: Марс, 2006.
15. Крачева, Л. Творци и творби. Част втора. С.: Марс, 2010.
16. Крачева, Л. Българската музикална култура. От древността до наши дни. С.,Марс, 2008.
17. Стоянов, П., Музикален анализ. С.,ДИ „Наука и изкуство“,1969.
18. Стоянов, П., Музикален анализ, I и II ч., С., Музика, 1993 и 1995.
19. Мазель, Л.,Цукерман, В. Анализ музыкальных произведений. М.,1967.
20. Способин, И. Музыкальная форма.М. Музыка,1980.
21. Брашованова, Л., Стоянов, П., Христоматия по музикална литература с анализи, С., Наука и изкуство, 1972.